

– Του ειρηνοδίκη Μαλατέστα, η υπ' αριθ. 872 της 11/7/1845 επί διαφοράς από δάνειο και εκχώρηση ομολογίας (Αναστασιανός Νόμος).

**Πρόσχωση ή πρόσκλυση παραποτάμιου κτήματος.
Θεμελίωση σε διάταξη της Εξαβίβλου**

Ἀποφασίς Πολιτική

Ἀριθ. 3

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ὁ κύριος Μανόλης Χατζή Ἀλέξη ἠναξε προφορικῶς την κυρία Ἀμέρισσαν Ἰωαν. Σηβήτου, παρ' ἧς ἀπήτησε ἓνα ιδιόκτητόν του κηπάριον κείμενον εἰς τοὺς Μήλους, τὸ ὁποῖον αὐτὴ κατακτήσατο βιαίως καὶ διενέμετο φυτεύσα ἐν αὐτῷ λαχανικά. Κατ' αἴτησιν τοῦ διαληφθέντος προσκαλέσθη ἡ Ἀμέρισσα Ἰωαν. Σηβήτου ἵνα ἀπολογηθῇ τὰ περὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ ῥηθέντος κηπαρίου ἥτις ἀπεκρίθη ὅτι ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἐν ἑτερον κηπάριον ιδιόκτητόν της κείμενον εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐσυνόρευε μὲ τὸν ῥέοντα ποταμόν, καὶ ὅτι ἀπέναντι τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ ἔκειτο τὸ κηπάριον τοῦ διαληφθέντος Μ.Χ. Ἀλέξη σύνορον ἔχον τὸν ποταμόν, ὥστε ὁ ποταμός οὗτος διεχώριζεν αὐτὰ τὰ κηπάρια. Πρὸ πέντε δὲ ἢ ἕξι ἐτῶν στρίψας ὁ ποταμός τὸν δρόμον του ἀπὸ τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ κηπαρίου Μ.Χ. Ἀλέξη ἔκοψε τὸ περισσότερον μέρος τοῦ αὐτοῦ κήπου καὶ τὸ πρόσθεσεν εἰς τὸ μέρος τοῦ ἰδικοῦ της. Δι' ὃ ἐπειδὴ καὶ ὁ κήπος αὐτῆς ἐσυνόρευε πάντοτε τὸν ποταμόν, δι' αὐτὸ τοῦτο κατεκτήσατο καὶ οἰκειοποιήθη τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅλον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς βίας καὶ ὁρμῆς τοῦ ποταμοῦ ἐκόπη καὶ προσηρμόσθη εἰς τὸ ἰδικόν της, διὰ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὸν ποταμόν σύνορον. Ἀναγνοῦν πωλητήριον ἔγγραφον τῆς 5 Ἰουνίου 1776, μαρτυρούντων Δημητρίου Τζορδιᾶ, Πέτρου γέρου καὶ Γεωργάκη Μανόλη, δι' οὗ ὁ Μανόλης Χ' Ἀλέξη ἀποδεικνύεται ιδιοκτήτης τοῦ ἐκκοπέντος μέρους τοῦ κήπου.

Ἀκοῦσαν κατ' αἴτησιν τῶν δύο διαφερομένων μερῶν τὴν διὰ λόγου μαρτυρίαν τῶν νῦν δημογερόντων Κυρίων Γεωργίου Αὐλωνήτου καὶ Δημητρίου Σταματίου, ὁμολογούντων τοῦ ὅτι ὁ ποταμός ἔρρεε πλησίον τῶν δύο τούτων κηπαρίων εἰς τὸ μέρος ὅπου ὑπάρχει ἤδη τοῖχος καὶ ὅτι τὸ κηπάριον τῆς Α. Ἰωάν. Σηβήτου ἐκτείνεται ἕως αὐτοῦ τοῦ τοίχου εἰς τὴν φορρὰν τοῦ ποταμοῦ.

Ἐπομένως θεωροῦν

1. Ὅτι τὸ ἐκκοπέν μέρος γῆς εἶναι κτῆμα τοῦ Μ.Χ' Ἀλέξη, διότι ἐκκόπη διὰ τῆς ὁρμῆς τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τὸ ιδιόκτητόν του κηπάριον.
2. Ὅτι ἂν ἡ βία τοῦ ῥέοντος ποταμοῦ ἔκοψε τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ κήπου του καὶ

τὸ προσήρμοσεν εἰς τὸν ἄλλον κῆπον δὲν εἶναι λόγος οὗτος νὰ κατακτήσῃ καὶ οἰκαιοποιηθῇ αὐτὸ ἢ Α. Ἰωάν. Σηβήτου, καθ' ὅτι κατὰ τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου βιβλίον β' τίτλος Α' σελ. 122:

«ἂν ἡ βία καὶ ἡ ὁρμή τοῦ ποταμοῦ ἔκοψε μέρος τοῦ ἐδικοῦ σου χωραφίου μονόφορα καὶ τὸ ἔφερε εἰς τὸ ἐδικόν μου χωράφι καὶ δείχνη φανερά τὴν ποσότητα, ἐκεῖνο ἐσὺ τὸ ὀρίζης διότι φανερώς ἔγινε καὶ γωρίζεται».

Ἀποφασίζει ἐπανορθωτικῶς

1. Ἡ Ἀμέρισα Ἰωάν. Σηβήτου ν' ἀποδώσῃ πρὸς τὸν Μανόλη Χ' Ἀλέξη τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κατεκτήσατο μετὰ τῶν φυτευθέντων δὲ παρ' αὐτῆς λαχανικῶν... τὰ ὅποια αὐτὴ ἐν αὐτῷ παρέθετο.

2. Οἱ δύο ὁμοῦ θέλει πληρώσωσι τὰ δικαστικὰ ἔξοδα.

3. Ὁ Μανόλης Χατζῆ Ἀλέξη νὰ πληρώσῃ πρὸς αὐτὴν κατ' ἐπανόρθωσιν φοίνικας τεσσάρους Ἀρ. 4 διὰ τοὺς κόπους τῆς καὶ φραγμὸν ὅπου ἐν τῷ κήπῳ αὐτὴ περιέθετο.

4. Ὁ αὐτὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου Αὐγούστου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους νὰ ἀνοίξῃ τὸν παλαιὸν δρόμον τοῦ ποταμοῦ ἵνα ῥέῃ κατὰ τὸ παλαιόν.

Ἡ ἀπόφασις ἐκκαλεῖται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη τὴν δεκάτην ἐνάτην Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους ἐν Σκύρῳ.

Ὁ Ἀστυνόμος καὶ προσωρινῶς ἐνεργῶν τὰ χρῆμα τοῦ Εἰρηνοδίκου.

Ἄν Μητράς

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Γριμανέλης

Υπόμνημα

Ἡ υπόθεσις ἀφορᾷ στὴ μεταβολὴ ιδιοκτησίας παραποτάμιων γειτονικῶν κτημάτων λόγῳ τῆς ἀλλαγῆς τῆς ροῆς τοῦ ποταμοῦ. Ἡ διαφορὰ ἐμφανίσθηκε στὴν περιοχὴ τῆς μικρῆς κοιλάδας τῶν περιβολίων που βρίσκεται κάτω δυτικὰ ἀπὸ τὸ Χωριὸ τῆς Σκύρου καὶ ἡ ὁποία διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸ Κηφισσοῦ που πηγάζει ἀπὸ τὰ νερά τῆς πηγῆς Αναβάλας. Στὴ θέσῃ Μύλοι τῆς διαδρομῆς τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ εἶχαν τὰ ιδιόκτητα περιβόλια τοὺς ο Μανόλης Χατζῆ-Αλέξης καὶ ἡ Ἀμέρισα Ι. Συβίτου, τὰ ὁποία χωρίζε ο ποταμός. Πέντε ἢ ἑξὶ χρόνια πρὸ τῆς ἀγωγῆς, δηλαδὴ γύρω στὸ 1825, ο ποταμός ἀλλάξε ροή καὶ ἀπόκοψε μεγάλο τμήμα τοῦ περιβολιοῦ τοῦ Χατζῆ-Αλέξη καὶ τὸ προσκόλλησε στὸ περιβόλι τῆς Συβίτου. Ἡ ὁποία ἐκρίνε σκόπιμο νὰ τὸ οἰκειοποιηθεῖ καὶ γι' αὐτὸ τὸ προστάτεψε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ποταμοῦ με τοῖχο καὶ φύτεψε λαχανικά. Καθυστερημένα, προφανῶς λόγῳ τῆς ἐκρυθμῆς κα-

τάστασης που επικρατούσε στη Σκύρο, και ίσως ύστερα από άκαρπες συνεννοήσεις, ο Χατζη-Αλέξης αποφάσισε να προσφύγει στο δικαστήριο.

Το δικαστήριο άκουσε τους ισχυρισμούς των διαδίκων και κυρίως την απολογία της εναγόμενης, η οποία παραδέχτηκε ότι η αλλαγή της ροής του ποταμού είχε προσκολλήσει το διεκδικούμενο στο δικό της περιβόλι, το οποίο και οικειοποιήθηκε με την αιτιολογία ότι το περιβόλι της είχε πάντοτε ως σύνορο τον ποταμό. Στη συνέχεια το δικαστήριο έλαβε υπόψη του τις αποδείξεις που προσκόμισαν οι ενδιαφερόμενοι και ειδικότερα: α) το αγοραπωλητήριο της 3/6/1776 που αποδείκνυε πως το αποκοπέν τμήμα ήταν μέρος του ιδιόκτητου περιβολιού του Χατζη-Αλέξη και β) τις προφορικές μαρτυρίες των δύο δημογερόντων Σκύρου σύμφωνα με τις οποίες το περιβόλι της εναγόμενης είχε επεκταθεί μέχρι τον τοίχο που η ίδια κατασκεύασε.

Το νομικό ζήτημα που ανακύπτει ανάγεται στους πρωτότυπους τρόπους κτήσης κυριότητας και ειδικότερα στη ρυθμιζόμενη από το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο περίπτωση της *accessio* (εφελκυσμός). Στην περίπτωση αυτή γίνεται διάκριση μεταξύ *πρόσχωσης* (*alluvio*) και *πρόσκλυσης* (*avulsio*), η δε Εξάβιβλος του Αρμενοπούλου στο βιβλ. Β, τίτλ. Α, εδάφ. 31 ορίζει ότι «Ἐάν ποταμός μέσον δύο ἀγρῶν ρέη, τουτέστι τοῦ σοῦ καί ἐμού, εἴτα κατά βραχύ καί ἀνεπαισθήτως προσθήσει γῆν τῇ ἐμῇ γῇ, ὥς μή δύνασθαι τινα νοῆσαι πόσον καί ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔσται δεσποτείας τό προστιθέμενον τοῦτο, ἐμόν γίνεται. Εἰ δέ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καί ὁρμή μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ὀφείλετο καί τῷ ἐμῷ προσήγαγεν ἀγρῷ, δηλόν ἐστιν ὅτι τό προστεθέν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδέ γάρ ἀνεπαισθήτως τοῦτο γέγονεν».

Δηλαδή εάν η ροή του ποταμού βαθμιαία και ανεπαίσθητα μεταφέρει γη από ένα κτήμα σε άλλο, έχουμε *πρόσκλυση* (*avulsio*) οπότε η μεταφερθείσα γη περιέρχεται στο κτήμα που προσκολλήθηκε, με την αιτιολογία ότι είναι σχεδόν αδύνατο να υπολογισθεί η ακριβής έκταση της μεταφερθείσας γης και ο ακριβής χρόνος της μεταβολής. Αντίθετα εάν ο ποταμός απότομα με την ορμή του κόψει τμήμα γης από ένα κτήμα και το προσκολλήσει σε άλλο, έχουμε *πρόσχωση* (*alluvio*) οπότε το αποκοπέν τμήμα εξακολουθεί να ανήκει στο κτήμα από το οποίο αποσπάσθηκε, δεδομένου ότι εύκολα αναγνωρίζεται και η έκταση και ο χρόνος της μεταβολής.

Τις διατάξεις αυτές είχε σαφώς υπόψη του το ειρηνοδικείο Σκύρου, το οποίο είναι φανερό ότι είχε στη διάθεσή του την Εξάβιβλο στην πρώτη σε κοινή γλώσσα έκδοση του Αλεξίου Σπανού (Βενετία 1744) στη σελίδα 122 της οποίας υπάρχει η μετάφραση του σχετικού εδαφίου που με μικρές διαφοροποιήσεις καταχωρείται στην απόφαση²³. Η καταχώρηση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, γιατί επιβεβαιώνει

23. Το εδάφιο αυτό στο κείμενο του Αρμενόπουλου έχει ως εξής: «Εἰ δέ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καί ὁρμή μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ὀφείλετο καί τῷ ἐμῷ προσήγαγεν ἀγρῷ, δηλόν ἐστιν ὅτι τό προστεθέν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδέ γάρ ἀνεπαισθήτως τοῦτο γέγονεν» (Κ. Πι -

πέρα από κάθε αμφιβολία ότι το Ειρηνοδικείο Σκύρου κατείχε αντίτυπο της πρώτης αυτής έκδοσης του Α. Σπανού, αφού σε όλες τις άλλες εκδόσεις της μετάφρασης του Σπανού²⁴ το ως άνω απόσπασμα δεν βρίσκεται στη σελίδα 122²⁵.

Το δικαστήριο από τις αναφορές και τις αποδείξεις πείσθηκε ότι η μεταβολή δεν έγινε σιγά - σιγά και ανεπαίσθητα αλλά απότομα με την ορμή του ποταμού. Και λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του Νόμου αποφάσισε τα ακόλουθα:

α) Δικαίωσε τον ενάγοντα Χατζη-Αλέξη και υποχρέωσε την εναγόμενη Συβίτου να του αποδώσει το αποκοπέν τμήμα του περιβολιού του.

β) Επειδή όμως το τμήμα αυτό το χώριζε ήδη ο ποταμός από το όλο περιβόλι του Χατζη-Αλέξη, του επέτρεψε να επέμβει στη διαμόρφωση της κοίτης του ποταμού (τον μήνα Αύγουστο οπότε η μεταβολή του ρείθρου θα ήταν ευκολότερη) ώστε ο ποταμός να επανέλθει στην πρώτη του κοίτη με την οποία το αποκοπέν τμήμα, όπως είχε φυτευθεί, θα αποτελούσε και πάλι συνεχόμεν²³⁵

ο τμήμα του όλου περιβολιού του.

γ) Αναγνωρίζοντας προφανώς την εναγόμενη ως καλής πίστης νομέα, υποχρέωσε τον ενάγοντα να την αποζημιώσει για τα ωφελήματα που επέφερε αυτή στο αποδιδόμενο τμήμα (περίφραξη, φύτευση).

δ) Για τον ίδιο λόγο προφανώς δεν επιδίκασε τα έξοδα της δίκης στην εναγόμενη αλλά τα μοίρασε μεταξύ των δύο διάδικων.

Τέλος το δικαστήριο έκρινε ότι η απόφασή του μπορούσε να εκκληθεί εντός 24 ωρών.

Σπορά ξένου αγρού εκ πλάνης. Αποζημίωση. Το τοπικό έθιμο του αντίσπορου

Ἀπόφασις Πολιτικῆ
Διορθωτικῆ

Ἀριθ. 5

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ἀναγνοῦν ἀναφορὰν τοῦ Κυρίου Σταμάτη Φεργάδη, μηνολογουμένην τὴν 2

τ σ ά κ η, Πρόχειρον Νόμου ή Ἐξάβιβλος, Αθήναι 1971, σ. 104 καί 140). Η μετάφραση του εδαφίου στην πρώτη έκδοση τοῦ Α. Σ π α ν ο ὕ εἶναι ὅπως καταχωρεῖται στην απόφαση, με τις ἐξῆς μικρές διαφορές: ἀλλάζει το υποθετικό «εἰ» σε «ἄν», την οριστική «δείχνει» σε υποτακτική «δείχνη» και το ιδιωματικό «ἤφερεν» σε «ἔφερε».

24. Λεπτομέρειες για τις μεταφράσεις αυτές που εκδόθηκαν μεταξύ 1766 και 1820 βλ. Κ. Π ι τ σ ά κ η, ὁ.π. σ. ογ-οστ.

25. Τη διαπίστωση αυτή καθώς και την επισήμανση των διαφορών του κειμένου οφείλουμε στον κ. Κ. Π ι τ σ ά κ η.